

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Робоча програма
навчальної дисципліни
“Основи наукових досліджень”
для студентів спеціалізації "Менеджмент організацій" денної форми
навчання

Укладачі

Лепейко Т.І.
Миронова О.М.

Відповідальний за випуск

Лепейко Т.І.

Харків, ХНЕУ, 2009

Затверджено на засідання кафедри менеджменту та бізнесу
Протокол № 3 від 10 листопада 2008 р.

Робоча програма навчальної дисципліни “Основи наукових досліджень” для студентів спеціалізації “Менеджмент організацій” денної форми навчання / Укл. Т.І. Лепейко, О.М. Миронова. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 37 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал щодо закріплення знань(самостійна робота, контрольні запитання), методичні рекомендації та оцінювання знань студентів. Наведені основні питання для висвітлення теоретичних положень курсу та рекомендована література.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

ВСТУП

Сучасні умови господарювання підвищують роль науки в прийнятті управлінських рішень. Тому майбутньому спеціалісту з менеджменту необхідно мати значний рівень теоретичних знань та практичних умінь у проведенні наукових досліджень та їх ефективної організації.

Менеджер повинен уміти самостійно організовувати свою наукову діяльність, а також знати як впроваджувати накопичені знання у практичній діяльності. Поряд із цим сучасний керівник потребує досвіду щодо формування наукового потенціалу підприємства, що супроводжується підбором та навчанням високопрофесійного персоналу. Така діяльність також зумовлює необхідність використання наукового підходу.

Метою курсу «Основи наукових досліджень» є надання студентам необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій та практичних навичок щодо організації та проведення наукових досліджень й впровадження їх результатів у практичну діяльність вітчизняних підприємств.

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень" належить до вибіркових дисциплін гуманітарного циклу за фаховим спрямуванням "Менеджмент" зі спеціалізації 6.030601 "Менеджмент організацій".

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконують завдання щодо практичного застосування одержаних знань.

Вивчення теоретичних положень навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" потребує закріплення їх за допомогою практичних занять і це складає значну частину курсу.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: вивчення основних категорій науки та дослідницької діяльності в науці; засвоєння принципів системного підходу та методів системного аналізу як базису наукового мислення; ознайомлення з сутністю різноманітного інструментарія наукових досліджень; придбання теоретичних знань й практичних навичок щодо організації науково-дослідних робіт, створення та використання інформаційного забезпечення наукових досліджень, впровадження результатів науково-дослідних робіт та оцінки їх економічної ефективності.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення теоретичних, методичних підходів щодо організації та проведення наукових досліджень.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу даного модуля є самостійна робота студентів із спеціальною літературою з питань організації науково-дослідної діяльності.

Структура робочої програми навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" наведена в табл.1

Таблиця 1

**Структура робочої програми навчальної дисципліни
„Основи наукових досліджень”**

Навчальна дисципліна підготовка бакалаврів	Гальзь знань, напрям, спеціалізація, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних до ECTS – 2; у тому числі: змістовних модулів – 2; самостійна робота; індивідуальне завдання (13)	Шифр та назва галузі знань: 0306 „Менеджмент і адміністрування”	Вибіркова. Рік підготовки 3 р. Семестр: 5
Кількість годин: усього - 72; за змістовними модулями: модуль 1 – 34 год. ; модуль 2 – 38 год.	Шифр та назва спеціалізації: 6.030601 „Менеджмент організацій”	Лекції – 17 годин; Практичні – 17 годин; Самостійна робота – 28 годин; Індивідуальна робота – 10 годин.
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 17 Кількість годин за тиждень – 2.	Освітньо-кваліфікаційний рівень - бакалавр	Вид контролю: залік

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних та практичних. Найбільш складні питання винесені на розгляд та обговорення під час практичних занять. Усі ці види занять розроблені відповідно положенням кредитно-модульної системи процесу навчання.

1. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО СТУДЕНТІВ У ГАЛУЗІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

З метою найкращого засвоєння навчального матеріалу модулю слухачі повинні до його початку опанувати знання й навички в галузі економічної теорії, економіки підприємства, дисциплін блоку "Менеджмент" і вміти простежити становлення, розвиток та удосконалення напрямів наукової діяльності.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконують завдання щодо практичного застосування одержаних знань. Найбільш складні питання винесено на розгляд й обговорення під час практичних занять.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

основні поняття науково-дослідної діяльності;

технологію дослідної роботи та роботи з науковою літературою;

правила представлення результатів дослідження;

методику роботи з поняттями;

правила побудови класифікацій

методи наукових досліджень;

методику оцінки практичної значимості та економічної ефективності отриманих наукових результатів;

вміти:

вибирати актуальну тему наукового дослідження;

здійснювати пошук основних та допоміжних джерел інформації;

виокремлювати предмет та об'єкт наукового дослідження;

виконувати аналіз наукової проблеми та наводити її у вигляді сукупності наукових завдань;

застосовувати теоретичні та практичні методи наукової роботи;

формулювати основні поняття в рамках обраної тематики та проводити їх класифікацію;

використовувати методики вивчення та обробки літературних джерел;

робити бібліографічний опис літературних джерел;

розробляти плани виконання наукових досліджень та контролювати їх виконання.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена у відповідності до вимог галузевого стандарту вищої освіти на базі

освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, розробленої Науково-методичною комісією з менеджменту МОН України.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

З самого початку вивчення дисципліни кожен студент має бути ознайомлений з програмою дисципліни і формами організації навчання, зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання знань.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" здійснюється у таких формах: лекційні, практичні заняття; виконання індивідуального завдання; самостійна робота студентів; контрольні заходи.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного й ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Тематичний план дисципліни "Основи наукових досліджень" складається з двох модулів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура залікового кредиту дисципліни «Основи наукових досліджень»

Змістовні модулі	Кількість навчальних годин, відведених на:			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу
1	2	3	4	5
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності (8 тижнів)				
Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи	4	4	7	2
Тема 2. Методика роботи з поняттями	4	4	7	2
<i>Усього годин за модулем</i>	8	8	14	4
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Технологія проведення наукових досліджень (9 тижнів)				
Тема 3. Технологія роботи з літературою	4	4	5	-
Тема 4. Представлення результатів дослідження	2	2	4	-

1	2	3	4	5
Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження	3	3	5	-
Індивідуальне завдання	-	-	-	6
<i>Усього годин за модулем</i>	9	9	14	-
<i>Усього з дисципліни</i>	17	17	28	10

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ

МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАУКИ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Наука та наукове мислення. Технологія дослідницької роботи

Наука як система знань. Класифікація наук. Основні функції науки. Основні категорії науки: теорія, факт, гіпотеза, концепція. Етапи становлення науки. Наукове мислення. Системні елементи теми наукового дослідження. Постановка теми, проблеми, мети та завдань наукового дослідження. Актуальність теми. Об'єкт та предмет наукового дослідження.

Структурна модель предметної області. Види наукових результатів. Достовірність та обґрунтованість наукового результату. Поняття нового наукового результату. Діаграма зацікавлених осіб.

Тема 2. Методика роботи з поняттями

Поняття. Істотні ознаки предметів. Взаємозв'язок понять та слів. Зміст та обсяг понять. Відношення між поняттями. Родові та видові поняття. Узагальнення та обмеження понять. Види понять. Визначення. Правила формування визначень.

Класифікація понять. Правила формування класифікацій. Помилки у класифікаціях.

МОДУЛЬ 2.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 3. Технологія роботи з літературою

Необхідність вивчення наукової літератури. Типологія науково-технічної інформації, основні види видань. Методика та техніка пошуку

інформації. Складання бібліографії. Методика вивчення та обробки літературних джерел. Вивчення книг та статей. Технологія «повільного» та «швидкого» читання. Принципи читання.

Види аналізу та запам'ятовування інформації: анотація, виписка, конспект, наукове реферування, науковий огляд. Етапи роботи з науковою літературою. Цитування.

Пошук інформації в Internet. Пошукові системи.

Тема 4. Представлення результатів дослідження

Презентація результатів дослідження. Стаття, тези доповіді, монографія. Науково-технічний звіт. Звіт студента з НДРС. Системні елементи наукової дискусії. Способи аргументації в науковій дискусії. Загальні уявлення про публічний виступ. Ораторська мова як процес. Імпровізація.

Тема 5. Методи та моделі наукового дослідження

Математичні методи. Методи дослідження економічного життя. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Аналогія. Ідеалізація, абстрагування, ранжування. Методи встановлення причинних зв'язків. Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Методи теоретичного дослідження: абстракція, ідеалізація, формалізація, узагальнення, думковий експеримент, аксіоматичний метод, гіпотетичний метод, моделювання.

Моделі та моделювання – інструмент науки. Етапи моделювання. Типи моделей. Економіко-математичне моделювання. Вимоги до моделей.

4. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАУКИ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 1. НАУКА ТА НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ. ТЕХНОЛОГІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

- 1.1. Роль науки в становленні ринкової економіки.
- 1.2. Основні категорії науки.
- 1.3. Формулювання теми наукового дослідження.
- 1.4. Сутність та структура предметної області дослідження.

1.5. Практична значимість результатів наукового дослідження.

Література: [1, 8]

ТЕМА 2. МЕТОДИКА РОБОТИ З ПОНЯТТЯМИ

2.1. Сутність, зміст, обсяг та види понять.

2.2. Правила формування визначень.

2.3. Класифікація понять та правила її складання.

Література: [1, 2, 13]

МОДУЛЬ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ТЕМА 3. ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ З ЛІТЕРАТУРОЮ

3.1. Типи науково-технічної інформації.

3.2. Методика та техніка пошуку інформації.

3.3. Аналіз та запам'ятовування інформації.

3.4. Пошук інформації в Internet.

Література: [1, 13]

ТЕМА 4. ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. Види представлення результатів дослідження.

4.2. Правила написання звіту науково-дослідної роботи студента.

4.3. Поняття та особливості наукової дискусії.

Література: [1, 11, 13]

ТЕМА 5. МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

5.1. Сутність і зміст методів наукового дослідження.

5.2. Методи емпіричного та теоретичного дослідження.

5.3. Сутність та етапи моделювання. Типи моделей.

5.4. Особливості економіко-математичного моделювання.

Література: [11]

5. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує розв'язання виробничих та управлінських ситуацій щодо вибору альтернативних варіантів управлінських рішень в умовах невизначеності та ризикових ситуацій.

На кожному практичному занятті викладач оцінює результати

проведених розрахунків згідно мети кожного завдання та обґрунтування вибору управлінського рішення з економічною інтерпретацією. Підсумкові оцінки за кожне практичне заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за практичні завдання враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 3

Перелік тем практичних занять

Назва практичного заняття	Програмні запитання	Літературні джерела
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності		
Формулювання теми, проблеми та мети наукового дослідження	Формулювання теми, проблеми та мети наукового дослідження. Структуризація предметної області дослідження. Обґрунтування актуальності теми та корисності очікуваного наукового результату.	[1, 8]
Операції з поняттями	Формулювання визначення. Формування класифікації. Виявлення істотних ознак об'єктів, що досліджуються	[1, 2, 13]
Змістовний модуль 2. Технологія проведення наукових досліджень		
Аналіз наукової публікації	Аналіз наукових текстів. Виявлення в статті структурних елементів відповідного дослідження. Складання анотацій	[1, 13]
Методика вивчення, обробки літературних джерел та складання бібліографії	Складання конспекту, реферату, анотації наукових робіт (статей, тез доповідей, монографій). Складання бібліографії наукових публікацій за тематикою, що досліджується.	[1, 11, 13]
Моделі та моделювання в наукових дослідженнях	Класифікація моделей. Емпіричне дослідження економічних об'єктів	[11]
Разом	17 годин	

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Підготовка індивідуального завдання (далі - ІЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з

дисципліни та застосування їх самостійно при вирішенні конкретних ситуацій; формування навичок та вміння самостійної роботи й оволодіння методикою щодо проведення наукової діяльності.

Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем на протязі вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу.

ІЗ припускає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості; системного підходу та аналізу до вирішення завдань; теоретичного використання сучасної методики та науково-організаційних розробок; наявність елементів творчості й вміння застосовувати їх у процесі аналізу, планування та обґрунтуванні відповідних управлінських рішень та здійснення вибору з наявних альтернатив.

Практична значущість ІЗ полягає в проведенні наукового дослідження за обраною тематикою.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем сучасної економіки, на основі достатньої кількості літературних джерел, і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику сучасної економічної науки.

В процесі виконання індивідуального завдання, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи, вміння творчо мислити та обґрунтовувати управлінські рішення і зробити вибір з можливих варіантів.

На основі обраної теми дослідження вирішити наступні завдання:

1. За літературними джерелами та сайтами Інтернет виявити існуючі прикладні та наукові проблеми за темою роботи.

2. Обґрунтувати актуальність теми.

3. Сформулювати мету дослідження. Побудувати алгоритм процесу формування мети.

4. Провести структурування та аналіз предметної області. За результатами проведеного аналізу тема та мета дослідження можуть бути конкретизовані.

5. Обґрунтувати практичну значимість роботи, вказати можливі зацікавлені організації та особи. Побудувати діаграму зацікавлених осіб.

6. Сформулювати 5 ключових понять у рамках предметної області, що досліджується. Навести їх визначення. Для кожного поняття

вказати відповідне родове та видове поняття.

7. Сформувати класифікації елементів предметної області, що досліджується (2 шт.).

8. Виявити структурні елементи наукового дослідження, наведеного у статті за обраною темою.

9. Скласти текст анотації опрацьованої статті.

10. Скласти бібліографію наукових публікацій за тематикою наукового дослідження (не менше 20 джерел).

Індивідуальне завдання складається з:

Титульної сторінки «Індивідуальне завдання на тему: («назва наукового дослідження»» (зразок у Додатку);

Основної частини;

Бібліографії;

Додатків до індивідуального завдання (стаття).

Стиль викладання – науково-дослідний.

Обсяг індивідуального завдання повинен становити у друкованому варіанті 10-12 сторінок.

Титульний аркуш ІЗ повинен мати такий зміст: назва університету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема індивідуального завдання; прізвище, ініціали, підпис студента, курс, номер академічної групи; дата подання завдання викладачеві на перевірку (рік).

Основна частина повинна розкривати тему у повному обсязі (відповіді на поставлені запитання).

Бібліографія. Джерела треба розміщувати в списку в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням праць.

Додатки. У додатках повинна розміщуватися наукова публікація, яка була проаналізована в рамках питань №8 та №9 індивідуального завдання.

Вимоги до оформлення

ІЗ слід оформляти розбірливим почерком, чорнилом (пастою) одного кольору. Дозволяється друкувати машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А 4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервалу згідно до вимог Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 „Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення” (тридцять

рядків на сторінку). Мінімальна висота шрифту основного тексту має бути не меншою за 8 мм. Цифри та букви необхідно писати чітко, висотою не менш 3,5 мм.

Обсяг ІЗ повинен становити 25-30 друкованих сторінок. Текст ІЗ необхідно писати (друкувати), залишаючи береги таких розмірів:

лівий – не менш 30 мм;

правий – не менш 10 мм;

верхній – не менш 20 мм;

нижній – не менш 20 мм.

Текст основної частини індивідуального завдання поділяють на розділи і підрозділи. Заголовки структурних частин ІЗ „ЗМІСТ”, „ОСНОВНА ЧАСТИНА” на тему: «...», „БІБЛІОГРАФІЯ”, „ДОДАТКИ” пишуть (чи друкують) великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів пишуть (друкують) маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. В кінці заголовка, написаного (надрукованого) в підбір до тексту, ставиться крапка.

Усі структурні складові основної частини ІЗ починаються з нових сторінок, відокремлюються від наступного тексту одним пустим рядком. Крапка після назви розділу або підрозділу не ставиться.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Структурні частини роботи „ЗМІСТ”, „БІБЛІОГРАФІЯ” не нумерують. Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ” на тому ж рядку, після номера крапку не ставлять, а потім з нового рядка пишуть (друкують) заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації та таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані (дано посилання за зразком – „подано на рис. 3.1”, „дивись у табл. 3.2” або „... (рис. 3.2).”) вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації та таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом “Рис.” та нумерують послідовно в

межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: “Рис. 1.2” (другий рисунок першого розділу). За умови наявності у роботі тільки однієї ілюстрації, цей рисунок нумерується як „Рис. 1”. Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номеру таблиці, між якими крапка, наприклад: “Таблиця 1.2” (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово “Таблиця” та номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова “Продовження табл.” та вказують номер таблиці, наприклад: “Продовження табл. 1.2”.

Підготовка якісного індивідуального завдання є обов’язковою умовою отримання студентом позитивної підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Питання для самопідготовки (самоконтролю)

1. Специфіка наукового мислення.
2. Принципові відмінності між природничими та суспільними науками.

3. Фази розвитку зрілої науки.
4. Етапи розробки гіпотези в ході науково-дослідної роботи.
5. Етапи наукового дослідження.
6. Відмінність між науковою та прикладною проблемою.
7. Співвідношення об'єкту та предмету дослідження.
8. Вимоги щодо результатів наукового дослідження.
9. Правила формулювання визначень.
10. Вимоги до класифікацій.
11. Основні етапи роботи з літературними джерелами в рамках наукового дослідження.
12. Порядок ознайомлення з різними видами літератури за темою дослідження.
13. Призначення «швидкого» способу читання.
14. Основні елементи структурування наукової статті.
15. Основні джерела бібліографічних даних.
16. Правила складання бібліографії.
17. Основні види записів, які необхідні під час роботи з науковою літературою.
18. Принципові відмінності наукового огляду від конспекта декількох літературних джерел.
19. Форми представлення результатів наукових досліджень.
20. Методи наукових досліджень.
21. Сутність економіко-математичного моделювання.

8. ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь);
групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні і групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції; робота в малих групах; семінари – дискусії; мозкові атаки; кейс-метод; ділові та рольові ігри; банки візуального супроводження.

Проблемні лекції направлено на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні матеріалів лекцій студентам надаються питання для самостійного розмірковування, на які лектор відповідає сам, не чекаючи відповідей студентів. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. (Теми 1, 3).

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. (Тема 4).

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду спілкування. (Тема 2).

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів. (Теми 1, 3).

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію. (Тема 5).

Кейс-метод - метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу. (Тема 1, 3).

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг. (Теми 2, 3, 4).

Рольові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій. (Тема 5).

Дидактичні ігри – метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень в різноманітних ситуаціях шляхом програвання (розігрування) за правилами, які вже розроблено або виробляються самими учасниками, реалізується через самостійне вирішення студентами поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли вони змушені самостійно опанувати новий зміст або шукати нові зв'язки в уже засвоєному матеріалі. (Тема 1, 5).

Банки візуального супроводження сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності. (Теми 1-5).

10. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни „Основи наукових досліджень” передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять;
2. Виконання індивідуального завдання;
3. Проведення проміжного тестування;
4. Проведення поточного модульного контролю;
5. Проведення підсумкового заліку.

10.1. Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- б) відвідування занять;
- в) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- д) рівень виконання модульних завдань.

10.1.1. Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на семінарських та практичних заняттях

Оцінювання проводиться за 12-ти бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) знайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою при написанні наукових робіт, виконанні практичних завдань, проведенні наукових досліджень при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента, або його усної відповіді усім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка на розсуд викладача, буде знижена.

10.1.2. Проміжний тестовий контроль

При проведенні поточного тестування визначається рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни. Проміжний

тестовий контроль проводиться двічі за семестр.

Тестове завдання містить 20 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії:

оцінка «відмінно» (12 – 10 балів) - від 18 до 20 правильних відповідей;

оцінка «дуже добре» (9 балів) – від 17 до 16 правильних відповідей;

оцінка «добре» (8-7 балів) – від 15 до 13 правильних відповідей;

оцінка «задовільно» (6 балів) – від 12 до 10 правильних відповідей;

оцінка «достатньо» (5-4 балів) – від 9 до 7 правильних відповідей;

оцінка «незадовільно» (3 бали) – 6-5 правильних відповідей;

оцінка «незадовільно» (1-2 бали) – 4-2 правильних відповідей.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними модулями.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчаються в межах навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" та згруповані за двома модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Формат тестових завдань поділяється на:

- завдання закритої форми із запропонованими відповідями, із яких вибирають одну правильну;

- завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з трьох компонент: інструкції з їх виконання, запитальної (змістової) частини та відповіді(ей).

Тестові завдання закритої форми розрізняються за принципом побудови відповіді.

I. *Альтернативні* тестові завдання передбачають наявність двох варіантів відповіді типу «так-ні»; «вірно-невірно» тощо. Їх використовують для перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі.

Тестові завдання з *множинним вибором* передбачають принаймні три можливі відповіді (але не більше п'яти). Завдання такого типу доцільно використовувати у тих випадках, коли необхідно перевірити уміння правильно відтворювати отримані знання. У цьому типі тестових завдань у запропонованих декількох відповідях є правильною лише одна.

Розрізняють декілька варіантів тестів з множинним вибором.

1) Тестові завдання з *простим множинним вибором*, відповідь яких будується за принципом *класифікації*. Їх використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу «так – ні». Така форма тестового завдання є проміжною між альтернативними тестовими завданнями та тестовими завданнями з множинним вибором.

2) Тестові завдання з *множинним вибором*, побудова відповіді яких використовує принцип *класифікації*, рекомендується використовувати при перевірці умінь вільного орієнтування у групі схожих понять, явищ, процесів тощо.

3) Тестові завдання, у відповідях яких застосовано принцип *кумуляції*, доцільно використовувати для перевірки повноти знань та умінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, найбільш вірною, найбільш повною.

При складанні тестових завдань з множинним вибором можливе *сполучення* всіх вище зазначених принципів.

II. Тестові завдання *на відновлення відповідності частин* являють собою модифікацію тестових завдань з множинним вибором і подаються у вигляді двох чи більше колонок слів, фраз, графічних зображень, цифрових або літерних позначень тощо.

III. Тестові завдання *на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку)* рекомендується для перевірки умінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. При виконанні таких завдань тестований аналізує запропонований матеріал, синтезує його та робить відповідні висновки. У разі аналізу запропонований до тестування матеріал поділяється на окремі частини і визначаються їх взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в єдине ціле.

IV. Тестові завдання з *множинними відповідями «вірно – невірно»* використовуються в ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними (на відміну від тестових завдань з однією найвірнішою відповіддю), не мають жодних відтінків переваги і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоноване запитання існує декілька вірних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо.

V. Тестові завдання *на визначення причинної залежності* використовуються при необхідності перевірки розуміння певної

причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником «тому, що», є повним і чітко сформульованим. Тому, хто тестується спочатку необхідно визначити, вірне чи невірне кожне з двох тверджень окремо, а лише потім, якщо обидва вірні, визначити, вірна чи невірна причинна залежність між ними.

VI. Тестові завдання *на відтворення вірної послідовності* (комбінації) потребують переструктурування даних або елементів будь-якої комбінації. Використання таких завдань доцільне у разі тестування умінь та знань правильної послідовності дій (нормативної діяльності), алгоритмів діяльності, технологічних прийомів тощо. Можливе також їх використання при тестуванні знань загальноприйнятих формулювань визначень, правил, законів, фрагментів нормативних документів, тощо.

VII. Тестові завдання *відкритого типу* передбачають вільні відповіді тестованих, є завданнями без запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо.

10.1.3. Критерії оцінювання індивідуального завдання

Індивідуальне завдання оцінюється за критеріями:

- самостійності виконання;
- логічності та деталізації плану;
- повноти й глибини розкриття теми;
- наявності ілюстрації (таблиці, рисунки, схеми, тощо);
- кількості використаних джерел (не менше двадцяти);
- використання цифрової інформації та відображення практичного досвіду;
- наявності положень наукової новизни;
- наявності конкретних пропозицій;
- якості оформлення.

10.1.4. Проведення поточного модульного контролю

Поточно-модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю

виставляється за результатами оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання та проміжного тестового контролю згідно з графіком навчального процесу.

Лекційний модульний контроль здійснюється у письмовій формі за відповідними білетами. Структура білетів з модульного контролю вміщує теоретичні питання та практичне завдання.

Відповіді студентів оцінюються за 12-ти бальною системою відповідно з кваліфікаційними вимогами до бакалаврів спеціальності 6.050201. Кожне завдання модульного контролю оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як зважена сума оцінок: 0,4 (теоретична частина) + 0,6 (практична частина).

Якщо одне практичне завдання та теоретичне питання оцінені на „один, два або три бали”, то загальна оцінка не може бути вищою за „три бали.” Якщо одна із оцінок „один, два, три бали”, то загальна оцінка модульного контролю не може бути вищою за „шість балів”.

Для підведення підсумків роботи студентів із змістовного модуля виставляється підсумкова оцінка з поточно-модульного контролю, яка враховує оцінки за практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль. Після вивчення тем 1-2 (модуль 1) студенти виконують **Завдання до модуля 1**, а після опанування тем 3-5 (модуль 2) – **Завдання до модуля 2**. Завдання модульного контролю містять тестові завдання з лекційного модуля та завдання з практичного модуля.

Зразок завдання до модуля 1

Теоретична частина

1. Мислення, спрямоване на пізнання глибинної сутності реального світу та відповідне критеріям доказовості, об'єктивності, системності – це:

- а) наукове мислення;
- б) абстрактне мислення;
- в) творче мислення.

2. Об'єктивно в природі існують:

- а) закони;
- б) факти;
- в) принципи.

3. Пояснююча функція науки дозволяє:
- а) зрозуміти, як складений світ, чому відбуваються ті чи інші явища;
  - б) отримати відповіді на питання типу «Що буде, якщо...?»;
  - в) отримати прогноз розвитку тих чи інших явищ.
4. Наукові дослідження бувають наступних видів:
- а) тимчасові та постійні;
  - б) основні та другорядні;
  - в) фундаментальні та прикладні.
5. Тема, що виникає в результаті розвитку тематики проблем конкретної групи наукових досліджень, має назву:
- а) ініціативна;
  - б) заказна;
  - в) колективна;
  - г) індивідуальна.
6. Об'єкт дослідження - це:
- а) явище (предмет чи процес), яке породжує проблемну ситуацію та внаслідок чого обрано для вивчення;
  - б) бік явища (предмета чи процесу), який розглядається в конкретній дослідницькій роботі.
7. Як правило, робочий план необхідно складати:
- а) під час розробки гіпотези та методики дослідження;
  - б) перед розробкою гіпотези та методики дослідження;
  - в) після розробки гіпотези та методики дослідження.
8. Ефект від впровадження результатів науково-дослідної роботи, який передбачає скорочення витрат матеріальних ресурсів відноситься до:
- а) науково-технічних ефектів;
  - б) економічних ефектів.
9. Наукове реферування - це:
- а) коротке викладення первинного документа з основними фактичними даними та висновками;
  - б) коротка характеристика первинного документа з точки зору призначення, форми та інших особливостей.
10. До параметрів оформлення бібліографії не відноситься:
- а) мова;
  - б) тематика;
  - в) обсяг;

г) період.

11. До періодичних видань не відносяться:

- а) книги;
- б) газети;
- в) журнали.

12. Текст, який містить синтезовану інформацію з декількох документів – це:

- а) анотація;
- б) виписка;
- в) конспект;
- г) науковий огляд.

13. Бібліографія не містить:

- а) назву джерела;
- б) місце видання;
- в) обсяг сторінок;
- г) виписки з книг.

14. Основними видами пошуку за ключовими словами є:

- а) основний та додатковий пошук;
- б) простий та складний пошук;
- в) пошук із використанням символів та пошук із використанням функцій.

15. Опис результатів, що отримані за розглянутими питаннями, як авторами роботи, так й іншими дослідниками, має назву:

- а) монографія;
- б) науково-технічний звіт;
- в) тези доповіді;
- г) дисертація.

16. Обсяг доповіді як однієї з форм презентації результатів дослідження по відношенню до обсягу статті повинен бути:

- а) значно більший;
- б) такий самий;
- в) менший.

17. Наведення результатів наукового дослідження здійснюється з метою:

- а) звітності з наукової діяльності;
- б) збирання нової інформації за темою;
- в) апробації результатів.

18. Онлайнова служба, що здійснює пошук інформації в Інтернеті за ключовими словами та видає користувачеві список посилки на ті сайти, які задовольняють критерію пошуку, - це:

- а) пошукова машина;
- б) класифікатор.

19. Метою яких досліджень є пізнання законів природи та суспільства:

- а) фундаментальних;
- б) прикладних;
- в) фундаментальних та прикладних.

20. Поняття, які відображають предмети, існування яких неможливо без існування яких-небудь інших предметів, мають назву:

- а) абстрактними;
- б) конкретними;
- в) безвідносними;
- г) співвідносними.

Практична частина

За обраною темою наукового дослідження виконати завдання:

1. Виявити існуючі прикладні та наукові проблеми за темою дослідження.
2. Обґрунтувати актуальність теми.
3. Сформулювати мету та завдання дослідження. Побудувати алгоритм процесу формулювання мети.
4. Виявити об'єкт та предмет наукового дослідження.
5. Провести структурування та аналіз предметної області.
6. Обґрунтувати практичну значущість дослідження, вказати можливі зацікавлені організації та особи. Побудувати діаграму зацікавлених осіб.

Зразок залікового завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Спеціалізація «Менеджмент організацій»

Семестр 5

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень"

Білет №1

Теоретична частина

1. Поняття «студент» та «четверокурсник» по типу відношень між собою:
  - а) рівнозначні;
  - б) ті, що перетинаються;
  - в) у відношенні виключення;
  - г) підпорядкування.
2. Мислення, спрямоване на пізнання глибинної сутності реального світу та відповідне критеріям доказовості, об'єктивності, системності – це:
  - а) наукове мислення;
  - б) абстрактне мислення;
  - в) творче мислення.
3. Поняття, обсяг яких розповсюджується на групу чи клас об'єктів, мають назву:
  - а) широкі;
  - б) загальні;
  - в) безвідносні;
  - г) співвідносні.
4. Об'єктивно в природі існують:
  - а) закони;
  - б) факти;
  - в) принципи.
5. Сукупність операцій мислення та практичних операцій, спрямований на вирішення конкретних типів завдань, має назву:
  - а) методологія;
  - б) метод;
  - в) методика.
6. Пояснююча функція науки дозволяє:
  - а) зрозуміти, як складений світ, чому відбуваються ті чи інші явища;
  - б) отримати відповіді на питання типу «Що буде, якщо...?»;
  - в) отримати прогноз розвитку тих чи інших явищ.
7. До методів теоретичного дослідження відносяться:
  - а) спостереження;
  - б) метод формалізації;
  - в) експеримент.
8. Наукові дослідження бувають наступних видів:

- а) тимчасові та постійні;
- б) основні та другорядні;
- в) фундаментальні та прикладні.

9. Тема, що виникає в результаті розвитку тематики проблем конкретної групи наукових досліджень, має назву:

- а) ініціативна;
- б) заказна;
- в) колективна;
- г) індивідуальна.

10. Логічна операція, шляхом якої через скорочення змісту поняття розширюється його обсяг, має назву:

- а) узагальнення;
- б) обмеження;
- в) визначення.

11. Об'єкт дослідження - це:

а) явище (предмет чи процес), яке породжує проблемну ситуацію та внаслідок чого обрано для вивчення;

б) бік явища (предмета чи процесу), який розглядається в конкретній дослідницькій роботі.

12. За охопленням сфери використання не виокремлюють методи:

- а) універсальні;
- б) спеціальні;
- в) загальні.

13. Як правило, робочий план необхідно складати:

- а) під час розробки гіпотези та методики дослідження;
- б) перед розробкою гіпотези та методики дослідження;
- в) після розробки гіпотези та методики дослідження.

14. Гроші як модель вартості передбачає...подібність з оригіналом:

- а) умовну;
- б) непряму;
- в) пряму.

15. Ефект від впровадження результатів науково-дослідної роботи, який передбачає скорочення витрат матеріальних ресурсів відноситься до:

- а) науково-технічних ефектів;

б) економічних ефектів.

16. Думка, в якій відображаються загальні та істотні властивості предметів та явищ, - це:

- а) слово;
- б) термін;
- в) поняття;
- г) визначення.

17. Наукове реферування - це:

а) коротке викладення первинного документа з основними фактичними даними та висновками;

б) коротка характеристика первинного документа з точки зору призначення, форми та інших особливостей.

18. Процес переходу від загального знання до часткового знання має назву:

- а) індукція;
- б) дедукція;
- в) інверсія;
- г) абстракція.

19. До параметрів оформлення бібліографії не відноситься:

- а) мова;
- б) тематика;
- в) обсяг;
- г) період.

20. Теоретичне дослідження – це:

а) дослідження, спрямоване переважно на пояснення сутності зв'язків в об'єкті, що досліджується;

б) дослідження, спрямоване переважно на виявлення властивостей та зв'язків в об'єкті, що досліджується, на розкриття внутрішнього механізму явищ.

Теоретичне питання. Поясніть, в чому полягає різниця між прикладною та науковою проблемами.

Практична частина

На основі запропонованої наукової публікації провести її структурування та виявити наступні ключові елементи наукового дослідження:

1. Проблема предметної області та обґрунтування її актуальності.

2. Наукова проблема.
3. Об'єкт наукового дослідження.
4. Предмет наукового дослідження.
5. Мета наукового дослідження.
6. Гіпотеза.
7. Наукові факти, на основі яких сформульована гіпотеза.
8. Методи, що застосовуються в науковому дослідженні.
9. Отримані висновки.
10. Нові поняття.
11. Науковий результат.
12. Скласти анотацію наукової публікації

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту та бізнесу.
Протокол № від 200– р.

10.2. Проведення підсумкового письмового заліку

Умовою допуску до заліку є позитивні оцінки з поточного модульного контролю знань.

Залік здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет складається з наступних частин: теоретичної та практичної (розв'язання задач). Приклад залікового завдання наведено.

Відповіді студентів оцінюються за 12-ти бальною системою відповідно з кваліфікаційними вимогами до бакалаврів спеціалізації «Менеджмент організацій».

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Для оцінки рівня відповідей студентів на теоретичні запитання та вирішення практичних завдань використовуються такі критерії:

оцінка 12 балів. Студент дає абсолютно правильні відповіді на 100% тестів. Теоретичне питання розкрито повністю, з викладенням обґрунтованих висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та законодавчо-нормативної бази. Відповідь на теоретичне питання білету має бути вірною та повною, оформлення відповіді –

акуратним, логічним та послідовним. При виконанні практичного завдання студент застосовує як типовий алгоритм, так і за самостійно розробленим алгоритмом. Висновки до завдань досить аргументовано обгрунтовані.

оцінка 11 балів. Студент дає правильні відповіді на 95-100% тестів. Теоретичне питання розкрито повністю, на основі програмного та додаткового матеріалу зроблено висновки та систематизація з урахуванням законодавчо-нормативної бази. При виконанні практичних завдань ефективно студент застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачене навчальною програмою. Практичні завдання виконуються з використанням типового алгоритму, можливе застосування самостійно розробленого алгоритму, робляться аргументовані висновки. При виконанні завдань студент припускається незначних неточностей.

оцінка 10 балів. Студент дає правильні відповіді на 90-95% тестів. Теоретичне питання розкрито повністю, програмний матеріал викладено згідно з програмним матеріалом. При виконанні практичних завдань студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно, в повному обсязі як з використанням типового алгоритму з деякими змінами. При виконанні практичних завдань студент припускається окремих неточностей. Оформлення виконаного завдання має бути охайним;

оцінка 9 балів. Студент дає правильні відповіді на 85-90% тестів. Теоретичне питання розкрито повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. При виконанні практичних завдань студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно, в повному обсязі з використанням типового алгоритму. Припускається наявність незначних арифметичних помилок, або не зовсім повні висновки по одержаних результатах вирішення задачі тощо.

оцінка 8 балів. Студент дає правильні відповіді на 80-85% тестів. Теоретичне питання розкрито повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. При виконанні практичних завдань студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно з використанням типового алгоритму,

але студент припускає окремих несуттєвих помилок (наприклад, методичний підхід до вирішення задачі є вірним, але припущені неточності у розрахунках певних показників, або розмірковуваннях).

оцінка 7 балів. Студент дає правильні відповіді на 75-80% тестів. Теоретичне питання розкрито повністю, проте при викладенні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичні завдання виконуються в цілому правильно з використанням типового алгоритму, але студент припускає окремих несуттєвих помилок (наприклад, логічних помилок).

оцінка 6 балів. Студент дає правильні відповіді на 70-75% тестів. Теоретичне питання розкрито неповністю, при викладенні програмного матеріалу допущені суттєві погрішності або помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал і припускається значних помилок.

оцінка 5 балів. Студент дає правильні відповіді на 65-70% тестів. Теоретичне питання розкрито неповністю, допущені суттєві погрішності, які впливають на зміст відповіді. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал і припускається значних помилок.

оцінка 4 бали. Студент дає правильні відповіді на 60-65% тестів. Теоретичне питання розкрито неповністю із суттєвими помилками. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості суттєвих помилок, не в змозі проаналізувати та порівняти ситуації, явища та процеси і це не дає можливість обґрунтувати управлінське рішення.

оцінка 3 бали. Студент дає правильні відповіді на 55-60% тестів. Теоретичне питання розкрито неповністю або наведені окремі елементи. При виконанні практичних завдань припускається досить значної кількості грубих помилок, є значні труднощі щодо проведення аналізу ситуації, явища та процесів, є певні здатності викладання матеріалу на елементарному рівні.

оцінка 2 бали. Студент дає правильні відповіді не менше 50% тестів. Теоретичне питання не розкрито. Практичне завдання не виконано, практично відсутній аналіз ситуації і відповідно обґрунтування щодо певного управлінського рішення. Присутня думка на

елементарному рівні стосовно розв'язання задач.

оцінка 1 бал. Студент дає до 50% правильних відповідей на тести. Теоретичне питання не розкрито. Практичне завдання не розв'язано.

Кожне завдання білету оцінюється окремо.

Для підведення підсумків роботи студентів з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» виставляється загальна оцінка, яка враховує оцінки по кожному виду контролю (дві оцінки поточно-модульного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами заліку).

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS.

Таблиця 4

**Переведення показників успішності знань студентів ХНЕУ
в систему оцінювання за шкалою ECTS**

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
10	відмінне виконання	A	12-11	відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	виконання задовільняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
-	потрібне повторне пересладання	FX	3	незадовільно
-	повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни „Основи наукових досліджень” передбачають лекційні та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у наступних формах:

1. Перевірка контрольних робіт.
2. Проведення підсумкового заліку.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

11.1. Основні джерела

1. Ашеро́в А. Т. Подготовка, экспертиза и защита диссертаций: Учебное пособие. – Харьков: Изд. УИПА, 2002. – 136 с.
2. Ивакин О. А. Основы епистемології: Теорія і методологія наукового пізнання: Науковий посібник для студентів магістерського відділення та аспірантів. – Одеса: Юридична література, 2000. – 112 с.
3. Лудченко А. А. Основы научных исследований: Учебное пособие. / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак – К.: О-во “Знання”, КОО, 2000. – 114 с.
4. Ниренберг Джеральд И. Искусство творческого мышления / Перевод с английского. – Мн.: ООО «Попурри», 1996. – 270 с.
5. Пушкар О. І. Основы научных досліджень. Конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050109 усіх форм навчання / О. І. Пушкар, О. А. Єрмоленко. – Харків: Вид ХНЕУ, 2005. – 88 с.
6. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности». Учебное пособие / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашкова. – Харьков: Изд. ИНЖЕК, 2006. – 289 с. (Русск. яз.).
7. Романчиков В. І. Основы научных досліджень: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 248 с.
8. Сопко В. В. Основы научных исследований: Учебное пособие. – К.: УМК ВО, 1990. – 148 с.
9. Томан І. Мистецтво говорити / Пер. з чес. – 2-е вид. – К.: Політвидав України, 1989. – 293 с.
10. Тофтул М. Г. Логіка. Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія” 2002. – 368 с.
11. Эхл Ю. Практическое руководство для всех, кто пишет дипломные, курсовые, контрольные, доклады, рефераты, диссертации: Успех без лишних проблем. – М.: Металлургия, 1997. – 243 с.

10.2. Додаткові джерела

12. Аникин Б. А. Высший менеджмент для руководителей. – М.: Инфра-М, 2000. – 136 с.
13. Беляцкий Н. П. Интеллектуальная техника менеджмента. – Мн: Новое знание, 2001. – 320 с.
14. Бовыкин В. И. Новый менеджмент: (управление предприятиями

на уровне высших стандартов, теория и практика эффективного управления). – М.: ОАО „Издательство „Экономика”, 1997. – 368 с.

15. Дубров А. М. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе / А. М. Дубров, Б. А. Лагоша, Е. Ю. Хрусталева. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 176 с.

16. Жеребкін В. Є. Логіка. – Х.: Основа, 1995. – 256 с.

17. Зуб А. Т. Системный стратегический менеджмент: теория и практика / А. Т. Зуб, М. В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.

18. Карданская Н. Л. Основы принятия управленческих решений. – М.: Русская Деловая Литература, 1998. – 288 с.

19. Коротков Э. М. Концепция менеджмента. – М.: Издательско-консалтинговая Компания „ДеКА”, 1997. – 304 с.

20. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.

21. Литвак Б. Г. Разработка управленческого решения: Учебник. – 2-е изд. – М.: Дело, 2001. – С. 33-39.

22. Лудченко А. А. Основы научных исследований. – К.: Знание, 2000. – 114 с.

23. Мухин В. И. Исследование систем управления. – М.: Экзамен, 2002. – 384 с.

24. Нонака І. Компанія, що створює знання // Синергія. – 2001. – № 1. – С. 8-14.

25. Питерс Т. В поисках эффективного управления: опыт лучших компаний / Т. Питерс, Р. Уотермен [Пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1986. – 424 с.

26. Рузавин Г. И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 317 с.

27. Фареник С. Логіка і методологія наукового дослідження. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.

11.3. Ресурси мережі Internet

28. Сайт вищої атестаційної комісії України. URL: <http://www.vak.org.ua/index.htm>

29. Сайт національної академії наук України. URL: <http://www.nas.gov.ua/ua/main.html>

30. Сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uinpei.kiev.ua>.

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ
ЗРАЗОК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту та бізнесу

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

з дисципліни «Основи наукових досліджень»

на тему: «**Система мотивації персоналу на підприємстві**»

Виконав (ла):
студент (ка) ф-ту МтаМ
3 курсу 1 групи

Іванов І.І.

Перевірила:
к.е.н, викладач

Миронова О.М.

Харків – 2009

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі наукових досліджень	5
2. Тематичний план дисципліни	6
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями	7
4. Плани лекцій	8
5. Плани практичних занять	9
6. Індивідуальне завдання	10
7. Самостійна робота студентів	14
8. Індивідуально-консультативна робота	15
9. Методики активізації процесу навчання	16
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	17
10.1. Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни	17
10.1.1. Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на семінарських та практичних заняттях	18
10.1.2. Проміжний тестовий контроль	18
10.1.3. Критерії оцінювання індивідуального завдання	21
10.1.4. Проведення поточного модульного контролю	21
10.2. Проведення підсумкового письмового заліку	29
11. Рекомендована література	33
11.1. Основні джерела	33
11.2. Додаткові джерела	33
11.3. Ресурси мережі Internet	34
Додаток	35

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
„ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ”**
для студентів спеціалізації „Менеджмент організацій”
денної форми навчання

Укладачі: **Лепейко Тетяна Іванівна**
Миронова Ольга Миколаївна

Відповідальний за випуск **Лепейко Т.І.**

Редактор

Коректор

План 2009 . Поз №142.

Підп. до друку   Формат 60X90 1/16. Папір TATRA. Друк RISO
Ум. друк. арк. 2,5. Обл.- вид. арк.   Тираж 200 прим. Зам. №

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої
справи **Дк №481 від 13.06.2001 р.**

Видавець і виготівник – ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.